

Valtuustoaloite perhepäivähoidon vetovoimaisuuden ja harvaan asutun maaseudun hoitopaikkavaihtoehtojen lisäämiseksi Asikkalassa

KASOPLTK 16.01.2025 § 6
4/12.07.00/2025

Valtuustoaloitteen on jättänyt Hilikka Kemppe ja 9 muuta valtuutettua.

Valtuustoaloitteen sisältö:

Alhainen syntyvyys yhdistettynä Asikkalan kunnan taloudellisiin haasteisiin on johtamassa siihen, että päiväkotitoimintaa keskitetään ja maaseutualueilla asuvien lapsiperheiden matka lähimpään päiväkotiin kasvaa. Tämä heikentää varhaiskasvatuspalveluiden saavutettavuutta ja asettaa perheet eriarvoiseen asemaan.

Perhepäivähoitajista on yhä paheneva pula valtakunnallisesti. Asikkalassakin on haettu viime vuosina perhepäivähoitajia töihin heikoilla tuloksilla. Perhepäivähoitajaksi hakeutuvilla tulee olla asianmukainen koulutus, työhön sopivat henkilökohtaiset ominaisuudet ja heidän kotinsa tulee täyttää asetetut kriteerit.

Perhepäivähoitajan työ on monin tavoin palkitsevaa ja arvostettua, mutta myös raskasta, ajoittain yksinäistä eikä tulotaso ole korkea työn vaativuuteen nähden.

Perhepäivähoito mahdollistaa lapselle päivähoidon pienessä lapsiryhmässä, kodinomaisessa ympäristössä varhaiskasvatuksen ammattilaisen tuottamana. Perhepäivähoito on myös taloudellinen hoitomuoto, koska erillisiä tilakustannuksia ei synny. Perheiden kannalta etuna on lisäksi lyhyet päivähoitomatkat.

Parantamalla varhaiskasvatuspalveluiden saatavuutta harvaan asutuilla alueilla, Asikkala voi houkuttaa uusia asukkaita ja tukea nykyisten asukkaiden pysyvyyttä. Kunnallisen ja yksityisen perhepäivähoidon tukeminen voi luoda uusia työpaikkoja paikallisille asukkaille. Perhepäivähoitopaikkojen lisääntyminen mahdollistaisi yhä useammalle lapselle päivähoidon pienessä lapsiryhmässä, kodinomaisessa ympäristössä varhaiskasvatuksen ammattilaisen tuottamana.

Me allekirjoittaneet kunnanvaltuutetut esitämme selvitettäväksi neljää perhepäivähoitajan työhön tehtävää toimenpidettä:

1. Rekrytointibonus 1000 euroa uudelle perhepäivähoitajalle, joka on pätevä perhepäivähoitajan tehtävään ja on valmis sitoutumaan työskentelyyn Asikkalan Kunnan palveluksessa: Rekrytointibonus voisi olla sidottu koeaikaan eli maksettaisiin koeajan päättymisen jälkeen ja olisi käytössä koko Asikkalan alueella.
2. Kulukorvaus turvallisuuden parantamiseen ja välttämättömiin hankintoihin: Otetaan käyttöön kulukorvaus työntekijän kotiin

turvallisuussäännöistä johtuvien muutostöiden kulujen kattamiseen sekä tehtävän kannalta välttämättömien kalusteiden ja tarvikkeiden hankkimiseen lasten käyttöön.

3. Syrjäseutulisä maaseutualueilla työskenteleville perhepäivähoitajille: Kylissä, kuten Kalkkisissa työskentelevien perhepäivähoitajien työajat ovat usein pidemmät johtuen hoitolasten vanhempien pidemmistä työpäivistä (matkat lisäävät työpäivän pituutta jopa 1-2 tuntia/päivä).

Mahdollisuudet tavata kollegaa/esihenkilöä kasvokkain ja keskustella työhön liittyvistä haasteista ovat kaupunkialueita vähäisemmät. Lisäksi ruokatarvikkeiden hakemiseen kaupasta joutuu käyttämään enemmän aikaa ja syntyy enemmän kustannuksia pidempien matkojen vuoksi.

4. Palveluseteli käyttöön yksityisessä perhepäivähoidossa. Tuetaan lisäksi yksityistä perhepäivähoitoa takaamalla varahoidon kustannukset kunnan maksamana korkeintaan 4 viikon ajalta vuodessa hoitajan sairastuessa tai ollessa lomalla. Hoitaja järjestää itse varahoidon toiseen yksityiseen vakapaikkaan.

Vastaus valtuustoaloitteeseen:

1) Perhepäivähoidon toiminnan ylläpitäminen ei ole mahdollista, jos perheillä ei ole halukkuutta laittaa lastaan perhepäivähoitoon.

Perhepäivähoidon käyttöaste on myös lapsien osalta laskenut reilusti viime vuosien aikana. Tammikuussa 2025 perhepäivähoidossa kahdella perhepäivähoitajalla olisi ollut yhteensä vain kolme lasta. Toisella yksi lapsi ja toisella kaksi lasta. Perhepäivähoitajista toinen toimi Länsi-Asikkalassa ja toinen Vääksyssä.

Syksyn 2024 ajan päiväkodinjohtajat tarjosivat uusille päiväkotihakemuksen jättäneille perheille hoitopaikaksi perhepäivähoitoa, jotta olisimme saaneet perhepäivähoidon jatkumisen Asikkalassa ylläpidettyä, mutta varhaiskasvatushakemuksen jättäneistä perheistä ei löytynyt halukkaita laittamaan lastaan perhepäivähoitoon, vaan he halusivat lapsensa ennemmin päiväkotiin.

Tällä hetkellä perheet haluavat ennemmin lapsensa päiväkoteihin mm. lasten sosiaalisten taitojen kehityksen vuoksi sekä hoitoaikojen joustavuuden vuoksi. Laskeva lapsimäärä vaikuttaa siihen, että varhaiskasvatuksen piirissä tulee olemaan vähemmän lapsia tulevana vuosina. Nämä molemmat ovat valtakunnallisia ilmiöitä.

2) Rekrytointilisä

Asikkalan kunnassa on rekrytoitu perhepäivähoitajia aktiivisesti, viimeisimpänä keväällä 2024 Kalkkisiin. Rekryihin ei ole saatu hakemuksia, ja hakuja on usein hakuajan päätteeksi vielä jatkettu, jotta hakemuksia olisi saatu. Näin tehtiin myös Kalkkisten perhepäivähoitajien haun kanssa tuloksetta.

Perhepäivähoitajien rekryihin vaikuttaa erityisesti se, että yhä harvempi työntekijä haluaa ottaa vieraita lapsia omaan kotiinsa. Myöskään yksin työskentelyä ei nähdä nykyään enää niin mieluisana.

Perhepäivähoitajien palkkausta on tarkastettu 1.10.2022 sekä vuosien 2023 ja 2024 sopimuskorotuksilla (yleiskirje KT 5/2022 liite 8).

Perhepäivähoitajan palkkaukseen on tehty alan houkuttelevuuden kannalta muutoksia valtakunnallisesti viime vuosien aikana. Uudistuksessa hoidossa olevien lasten määrä ei enää vaikuta perhepäivähoitajan palkan suuruuteen vaan palkka pysyy yhtä suurena, vaikka lapsia olisikin hoidossa vain yksi. On kuitenkin huomioitava, että tämä ei ole taloudellisesti kunnalle järkevä ratkaisu, jos kunnassa on useita perhepäivähoitajia, joilla on hoidossaan yksi tai kaksi lasta.

Asikkalan kunnan rekrytointilisän periaatteet on määritelty 1.1.2023. Rekrytointilisää voidaan käyttää rekrytoitaessa yksittäisissä virka- ja tehtävänimikkeissä toimivia koskien kaikkia ko. tehtävänkuvaa suorittavia työntekijöitä. Rekrytointilisää ei voida käyttää työntekijäryhmien yleisen palkkatason parantamiseen. Rekrytointilisä maksetaan yksikön omista määrärahoista, jotka palkkoihin on osoitettu. Palkkamäärärahat eivät lähtökohtaisesti saa ylittyä palvelualueella rekrytointilisän käytön myötä.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön palkka määräytyy tehtäväkohtaisen palkan ja työnvaativuuden mukaan

3) Kulukorvaus

Omassa kodissaan työskentelevälle kunnalliselle perhepäivähoitajalle korvataan työstä aiheutuneet kustannukset Kuntaliiton voimassa olevan perhepäivähoidon kustannuskorvauksia koskevan suosituksen mukaisesti. Suositukset ovat valtakunnallisesti yhdenmukaiset. Nämä korvaukset sisältävät myös korvauksen muista kuin ravintoaineista aiheutuvista tavanomaisista menoista kuten huoneiston käytöstä, sähköstä, vedestä, lämmöstä, askartelutarvikkeista ja leikkivälineistä. Näitä korvauksia on korotettu viime vuosien aikana.

Lisäksi perhepäivähoitajille on vuosittain oma käyttötalous, jolla hankintoja pystytään tekemään vuosittain. Perhepäivähoitajat ovat saaneet myös päiväkodeilta mm. leluja ja askartelutarvikkeita.

4) Syrjäseutulisa

Perhepäivähoitajat kuuluvat työaikalain piiriin. Tämä poistaa esimerkiksi vuorohoitolapsien mahdollisuuden osallistua perhepäivähoitoon. Lisäksi työaikalain piiriin kuulumisen vaikuttaa siihen, että jos perhepäivähoitajilla on pitkiä työpäiviä, niin heillä on myös paljon tasausvapaita, joilla ylittynyttä työaikaa tasataan. Tasausvapaiden aikana perhepäivähoidossa olevat lapset tulevat varahoitoon päiväkodeihin, samoin kuin perhepäivähoitajien loma-aikoina tai jos perhepäivähoitaja on sairaana. Näin ollen

päiväkotiyksiköihin täytyy varata ryhmiin tyhjiä lapsipaikkoja myös perhepäivähoidon varalapsille eli päiväkoteihin täytyy varata lisäresursseja.

Työntekijöiden kollektiivinen ja esihenkilön tuki on Asikkalan kunnassa helposti järjestettävissä.

5) Palveluseteli käyttöön yksityisessä perhepäivähoidossa

Valtakunnallisesti palveluseteli ei ole useissa palvelusetelikunnissa käytössä yksityisessä perhepäivähoidossa, vaan usein yksityisessä perhepäivähoidossa on käytössä yksityisen hoidon tuen kuntalisä. Yksityisen hoidon tuen kuntalisä on käytössä myös Asikkalassa. Palveluseteliä ja yksityisen hoidon tuen kuntalisää ei voi saada samaan aikaan.

Palvelusetelin arvo on tulosidonnainen ja tämän suuruus lasketaan samojen tulo- ja menojen mukaan kuin kunnallisessa varhaiskasvatuksessa. Perheen asiakasmaksu määrittyy laskennallisesta kunnallisesta asiakasmaksusta (omavastuuosuus) ja palveluntuottajan mahdollisesta lisähinnasta. Yksityisen hoidon tuen kuntalisä on lapsen ikään sidottu eikä ole tulosidonnainen. Palveluseteli lisää tulosidonnaisuuden vuoksi resurssin tarvetta myös varhaiskasvatukseen.

Yksityisen palvelun tuottajan tulee sitoutua järjestämään lapsien varahoito ja loma-aikojen hoito itse järjestelyin keinoin, esimerkiksi yhteistyössä muiden yksityisten toimijoiden kanssa. Palvelusetelin piirissä olevat lapset kuuluvat kuitenkin kunnan järjestämisvelvoitteen piiriin, mikäli yritys joutuu yllättäen lakkaamaan.

Mikäli perhepäivähoitaja ei pysty itse järjestämään varahoitojärjestelyjä ja loma-aikojen hoitoja esimerkiksi yhteistyössä muiden yksityisten toimijoiden kanssa, on kunta velvoitettu hoitamaan palveluiden piirissä olevien lasten hoitojärjestelyt. Tämä tulisi huomioida päiväkotiyksiköiden resursseissa tilojen sekä henkilökunnan osalta.

Palvelusetelin käyttöönotto ei myöskään velvoita yksityisiä perhepäivähoitajia hakeutumaan palvelusetelituottajiksi, vaan he voivat myös jatkaa omaa toimintaansa yksityisen hoidon tuella. Yksityisen hoidon tuella toimivat perhepäivähoitajat valitsevat asiakkaansa itse ja päättävät mm. työ- sekä loma-ajoistaan itse ja myös huolehtivat varahoidon järjestelyistä itse. Kunnalla ei ole järjestämisvelvoitetta yksityisen hoidon tuella hoidossa oleviin lapsiin.

Palvelusetelin käyttöönotto vaatisi lisäresursointia eikä palveluseteli tuo tällä hetkellä palvelutuotantoon parannusta. Tällä hetkellä Asikkalassa käytössä oleva yksityisen hoidon tuen kuntalisä antaa perheille laajemman mahdollisuuden valita ja lisäksi tämä ei ole tulosidonnainen. Asiakkaan kannalta palveluseteliin ei ole subjektiivista oikeutta ja kunta päättää miten se varhaiskasvatusta järjestää. Kunnalla on oikeus rajata harkintansa mukaan asiakkaat, joille palveluseteliä ei myönnetä. Palvelusetelin käytön ulkopuolelle voi jäädä asiakas, jolle palvelun

tarjoaminen olisi kohtuuttoman vaikea toteuttaa esimerkiksi henkilöstöresurssien tai toimintaympäristöön tarvittavien laajojen muutoksien vuoksi.

Eri kaupungeissa on laskettu kustannusvaikutuksia siitä, jos yksityisen hoidon tuella toimivat perhepäivähoitajat siirtyisivät palvelusetelituottajiksi. Esimerkiksi seitsemän (7) yksityisen hoidon tuella toimivan perhepäivähoitajan siirtymisestä palvelusetelituottajaksi on laskettu kustannusvaikutuksena kunnalle noin 36 000 euron lisävuosikuluja.

Ehdotuksena oli, että tuetaan yksityistä perhepäivähoitoa takaamalla varahoidon kustannukset kunnan maksamana korkeintaan 4 viikon ajalta vuodessa hoitajan sairastuessa tai ollessa lomalla. Hoitaja järjestää itse varahoidon toiseen yksityiseen varhaiskasvatuspaikkaan. Tämä tarkoittaisi sitä, että yksityisiä varhaiskasvatuksen tuottajia tulisi olla useampia, jotta varahoidon järjestäminen onnistuisi.

Asikkalassa on tällä hetkellä yksi yksityinen perhepäivähoitaja, jolla kevään 2024 ajan oli hoidossa kaksi lasta, mutta lapset siirtyivät kunnalliseen perhepäivähoitoon elokuusta 2024 alkaen. Elokuusta 2024 lähtien yksityisellä perhepäivähoitajalla ei ole ollut hoidossa yhtään lasta, vaikka päiväkodinjohtajat ovat tarjonneet myös hänen perhepäivähoitonsa paikkaa uusille varhaiskasvatushakemuksen jättäneille lapsille.

Valmistelija	Varhaiskasvatuspäällikkö Laine Nerinda, nerinda.laine(a)asikkala.fi Sivistysjohtaja Haapanen Petri, petri.haapanen(a)asikkala.fi
Esittelijä	Sivistysjohtaja Haapanen Petri
Päätösehdotus	Lautakunta päättää antaa edellä esitetyn vastauksen valtuustoaloitteeseen. Lautakunta päättää esittää kunnanhallitukselle, että valtuusto merkitsee vastauksen valtuustoaloitteeseen tiedoksi ja merkitsee valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin.